

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Феноменом ХХІ століття та інтеграційним компонентом глобальної економіки є реально функціонуючий глобальний ринок із постійним нагромадженням і перерозподілом всіх видів ресурсів, товарів і послуг. У його структурі головним є енергетичний ринок із власною локальною сегментацією на національні, регіональні і міжнародні ринки, а також на ринки нафти, газу, вугілля, атомної енергії, гідроенергетики, поновлюваних джерел енергії. Тому енергоресурси відіграють головну роль у розвитку світового суспільства та окремих національних економік. Україна в цьому відношенні не є виключенням. Висока енергозатратність економіки індустріального типу, наявність потужних нафто-, газо- і експортно-імпортних енергетичних потоків та інші фактори обумовлюють провідну роль енергетики.

На сьогоднішній ринок енергоресурсів України найбільше впливають: прискорений економічний розвиток країн світу, нерівномірний розподіл енергетичних ресурсів, дисбаланс їх споживання та виробництва. Серед основних недоліків розвитку ринку енергоресурсів України слід виокремити наступні: обмеженість власних розвіданих ресурсів природного газу, нафти, в ядерному паливі власного виробництва; відсутність диверсифікації джерел постачання енергетичних продуктів; використання переважної частини потужностей власних гідроресурсів; високе техногенне навантаження на довкілля; незадовільний технічний стан частини енергетичних об'єктів, в тому числі систем транспортування енергетичних продуктів[4].

Тому енергетичний комплекс України є проблемним сектором економіки, оскільки потребує постійної державної підтримки, є джерелом зовнішньополітичних проблем. Агресія Російської Федерації проти України перетворила потенційні ризики в енергетичній сфері у безпосередні загрози сталому розвитку енергетики та національної економіки України[3].

Однією з найбільш актуальних проблем для енергетичного ринку України у ХХІ столітті є енергетичний дисбаланс, який проявляється у

непропорційному видобутку та споживанні енергоресурсів і може бути ще більш відчутним протягом наступних років. Це обумовлено прогнозом зростання цін на окремі види енергоресурсів.

З метою усунення дисбалансу енергетичного комплексу запропоновані [1] наступні рекомендації, в саме:

- структурні зміни ВВП стосовно зменшення частки енергомістких галузей економіки шляхом заміни на наукомісткі;
- пошук потенційних партнерів щодо постачання енергоресурсів;
- удосконалення державного управління енергетичним сектором економіки;
- формування ефективних паливних ринків;
- диверсифікування джерел енергоресурсів шляхом розвитку використання відновлюваних енергоресурсів;
- державна підтримка науково-дослідних робіт, що пов'язані із зменшенням енерговитратності, розробленням відновлюваних видів енергії та освоєнням енергозберігаючих технологій;
- розроблення механізмів залучення приватних інвестицій в енергетичний сектор України;
- використання географічного та геополітичного становища та інфраструктури енергетики з метою розширення обсягів транспортування енергоресурсів;
- розроблення стратегії розвитку міжнародного співробітництва на європейському енергетичному ринку, приведенням системи України до міжнародних стандартів та інші.

Сучасний розвиток енергетичних ринків характеризується демонополізацією та дерегуляцією. Питання стає лише у темпах її проведення та у глибині ринкових перетворень. Темпи їх проведення та глибина ринкових перетворень відмінні для різних країн світу. Крім того, різними є і функціонуючі моделі ринку, які відрізняються не лише ступенем конкуренції, а й змішаністю моделей між собою. На практиці жодна із моделей енергетичного ринку не існує в чистому вигляді. Вибір країною тієї чи іншої моделі організації енергетичного ринку залежить від керованих та некерованих факторів [4].

Україна розпочала створення ефективного і збалансованого енергетичного ринку.

Етапи підвищення енергоефективності [6]:

I етап – оптимізація та підвищення продуктивності існуючих енергетичних об'єктів та інфраструктури.

II етап – формування конкурентного, ефективно функціонуючого енергетичного сектору.

Одним із ключових моментів перетворення енергетичної галузі є впровадженням нової моделі функціонування енергетичного ринку та інтеграція української енергосистеми в мережу європейських систем ENTSO-E. В Україні створені передумови для успішного входження в європейські енергетичні ринки. Розвитку відносин з європейськими країнами в енергетичній сфері та впровадженню ефективних ринків повинен сприяти ДЕХ (Договір до Енергетичної Хартії). Україна, яка є членом ДЕХ, ще не використала всі можливості для досягнення конкурентоспроможних ринків, сприятливого інвестиційного клімату, прийнятного рівня ефективності та безпеки енерговиробництва і споживання[2].

Перетворення енергетики та забезпечення енергетичної незалежності входить до основних цілей Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», Програми діяльності Кабінету Міністрів України та основних реформ, які передбачені Коаліційною Угодою та спрямовані на формування державної політики, яка б надавала орієнтири щодо структурного розвитку енергетичного ринку[5; 7;8].

Бібліографія

1. Бусарєв Д.В. Аналіз дисбалансу ринку енергоресурсів України [Електронний ресурс]/ Д.В.Бусарєв// Ефективна економіка. – 2012. – № 2. – Режим доступу:<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=963>.

2. Європейський енергетичний ринок та перспективи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.db.niss.gov.ua/docs/energy/88.pdf>.

3. Коваленко О. Стан та перспективи розвитку паливно-енергетичного комплексу в Україні / Олена Коваленко // Галицький економічний вісник.–Тернопіль: ТНТУ, 2015. – Том 48. – № 1. – С. 18-25.

4. Кузнєцова К.О. Передумови та перспективи розвитку енергетичного ринку України[Електронний ресурс] / К.О.Кузнєцова, В.В.Дергачова. – Режим доступу: <http://probl-economy.kpi.ua/ru/node/450>.

5. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України // Постанова

Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року №26-VIII.

6. Савенко С. Енергетична незалежність України – міф чи реальність [Електронний ресурс] / С.Савенко.– Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/391866/energetychna-nezalezhnist-ukrayiny-mif-chy-realnist>.

7. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» / Схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2014 р.

8. Угода про коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна» / Верховна Рада України, документ № п0001001-15, підписання від 27.11.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001001-15/para2#n2>.

Михайло ФЕДІРКО

к.е.н., доцент кафедри менеджменту та публічного управління,
Тернопільський національний економічний університет

РЕІНЖІНІРИНГ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ РИНКУ КОМУНАЛЬНОЇ ТЕПЛОЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

В умовах формування суспільства сталого розвитку зростає значення енергетичної і екологічної безпеки, рівня соціальних стандартів і якості життя населення України. Проте умови, що склалися на зовнішньому та внутрішньому енергетичному ринках не дозволяють вирішити цю проблему на рівні міжнародних стандартів. Крім того, актуальність проблеми загострюється в контексті інтеграційних намірів України, яка у своїй законодавчій ініціативі декларує вибір європейської моделі функціонування енергетичних ринків. Європейське енергетичне співтовариство, в якому Україна має статус члена, стимулює розбудову конкурентного середовища на ринках, де має місце режим природної монополії. Ринок комунальної теплоенергетики України, якраз і є ринком, де діє режим природної монополії. У цьому контексті загальна сутність проблеми зводиться до необхідності запровадження процедур реінжинірингу бізнес-процесів на ринку комунальної теплоенергетики України з метою його реформування.

Теоретична основа розбудови та реалізації реінжинірингу бізнес-процесів організації (підприємства) зумовлює визначення причин і цілей